

T. C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
..... İNSAN HAKLARINI İNCELEME Komisyonu

Esas No. : 1992-2.....

11.5.1992

Karar No. : 1992-2.....

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI'NA

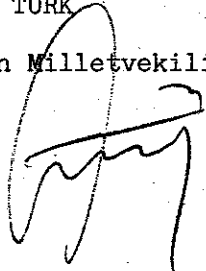
Bazı Yükseköğretim Kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin başörtüleri nedeniyle çeşitli disiplin cezalarıyla cezalandırıldıklarını, derslere alınmadıklarını, sınavlara derslere alınmadıklarını, sınavlara sokulmadıklarını böylelikle öğrenim görme haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek Komisyonumuza başvurmaları üzerine Komisyonumuz 25.12.1991 tarihli 4. birleşiminde konuyu yerinde ve derinlemesine araştırmak amacıyla bir Alt Komisyon kurulmasına karar verilmiştir.

Alt Komisyonun Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde ilgililerin görüşlerine de başvurarak gerçekleştirdiği yerinde inceleme sonucu hazırlanan rapor Komisyonumuzun 26.2.1992 tarihli 11. birleşiminde Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve ODTÜ'nden yetkililerin katılımlarıyla görüşülerek ilişikteki şekliyle benimsenmiştir.

Raporumuz 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun 4.maddesinin (d) ve (e) bentleri ve 6. maddesi uyarınca gereği yapılmak üzere saygı ile sunulur.

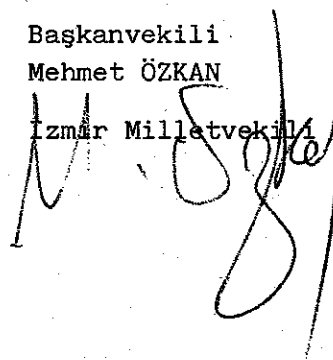
Başkan
Ahmet TÜRK

Mardin Milletvekili

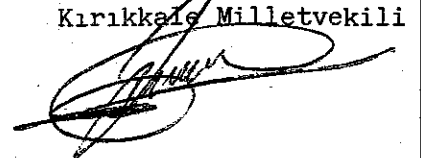
Başkanvekili
Mehmet ÖZKAN

İzmir Milletvekili

Başkanvekili
Hacı FİLİZ

Kırıkkale Milletvekili

ALT KOMİSYON RAPORU

Bazı Üniversitelerimizde okuyan kız öğrencilerin başörtüsü taktıkları için maruz kaldıkları disiplin cezalarıyla ilgili olarak komisyonumuza vaki müracaatları üzerine konu insan hakları ihlalleri yönünden incelemeye alınmıştır.

Durumu yerinde tesbit etmek ve konuyu derinlemesine araştırmak üzere bir alt komisyon teşkili yine komisyonumuzca karar altına alınmıştır. Bütün siyasi parti temsilcileri ve bağımsız üyeden teşekkül komisyonumuz, sırasıyla Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Rektörlerini makamlarında ziyaret etmiş, konu üzerindeki uygulamalarını ve görüşlerini almıştır.

Sırasıyla bu Üniversitelerimizin Rektörlerinin bu konu üzerinde söylediklerini ana başlıklarıyla aşağıya sıralıyoruz:

Ankara Üniversitesi Rektörü:

" 31 Temmuz 1991 tarihine kadar kılık kıyafeti serbest bıraktık. Bu arada hiç bir olay çıkmadı. Ancak bu tarihte yayınlanan Anayasa Mahkemesi kararı üzerine 11 Eylül 1991 tarih ve 3011 sayılı A.Ü Yönetim Kurulu kararı alındı.Yasak işletilmeye başlandı. Ancak bu karara göre Öğretim elemanlarımızın başörtülü öğrencileri kesinlikle sınıftan çıkarma yetkileri yoktur, başörtülü öğrencilerimize ikna metodu ile yaklaşım muvaffak olamaz iseniz idareye bildirin dedik. Bunu bütün öğretim elemanlarına duyurduk. Sadece Eğitim Bilimleri Fakültemizde biraz fazla ceza uygulaması oldu. Ancak uzaklaştırma cezası verilmedi. Bayan öğretim elemanları bu konuda idaremizi daha fazla sıkıştırıyorlar.

Tıp Fakültesinde ise laboratuvar ve ameliyathane kıyafeti bellidir. Başörtüsü serbest iken bile bu böyleydi. Hangi Fakültemize giderseniz gidin başörtülü öğrenciler okula devam ediyorlar. Ancak öğretim elemanları bize ihbar ettiler. DGM Savcısının karşısına çıktık. Takdir edersiniz ki bu bizim için hoş değil."

O.D.T.Ü. Rektörü

"Başörtüsü serbest bırakılınca peçe de gelir mi diye endişe ettik. Fakat herhangi bir olay olmadı. Ancak 31 Temmuz 1991 de yayınlanan gerekçeli karara göre Anayasa Mahkemesinin iptal kararının yürürlükte

olduğuna hukukçularımız karar verdiler. Bölüm başkanları, Dekanlar prensipte görüşbirliğine vardılar. Böylece yasağı devam ettiren yönetim kurulu kararı oluştu. Gayet tabiidir ki ben üniversite kamuoyuna karşı duyarlıyım. Aynı zamanda Disiplin Yönetmeliđini uyguluyoruz. Yasalardan ayrılmamaya özen gösteriyoruz.

Hacettepe Üniversitesi Rektörü:

"İnanç konusu tartışılmaz. Üniversiteler ile ilgili bütün olaylarda Rektörler mutlak hakim gibi değerlendiriliyor. Bu kanaat doğru değildir. Ben ancak kararları tatbik ederim. Kurumumuzda bir tartışma var. Bazı arkadaşlar başörtüsü takılsın bazıları da takılmasın diyorlar. Başörtüsü yasağı önce disiplin yönetmeliğimizin 7/h maddesi olarak mevcut iken sonradan kalkıyor. Bu kararı alırken Y.Ö.K Hükümetle ortak oluyor kanaatındayım.

7/h maddesi yürürlükten kalkınca konu senatomuzun gündemine geldi. Bu konu üzerinde ısrarlı olundu. Bir takım arkadaşlar başörtülü talebe görmek istemiyor. Bazı arkadaşlar ise farketmez diyor. Bu realitedir. Parmak kaldırırken bu yönde kaldırıyor. Neticede senatomuz yasağın devamı kararını verdi. Hukuk benim dışımdadır. Onlar mütalaa veriyorlar. Uygulayın diyorlar. Anayasa Mahkemesi kararları kanun gücündedir. Bunu uygulamak zorundasınız. Parlamento kararlarına uymak zorundayız. Ancak, karşımıza Anayasa Mahkemesi kararı çıkıyor.

Komisyonumuza gelen dilekçeler incelendiğinde başörtüsü konusunda Yüksek Öğrenim Kurumları arasında uygulamada farklılıklar bulunduğu bazı üniversitelerin bu konuda tam bir serbesti uyguladıkları bazılarının ise öğrenciler hakkında bir yarı yıl uzaklaştırmaya kadar varan disiplin cezaları uyguladıkları görülmektedir.

Ülkemizde mevcut 29 (Yirmidokuz) üniversiteden Ankara'da bulunan 3 tanesinde yasakçı uygulama devam ettirilmektedir (ODTÜ, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi). Ayrıca bu üniversitelerde fakülteden fakülteye, bölümden bölüme ve hatta öğretim üyelerine göre değişen farklı uygulamalar olmaktadır. Mesela Hacettepe Üniversitesinin Beytepe Kampüsünde yasak uygulanmamakta, Hacettepe Semtindeki bölümlerde ise farklı uygulamalar yapılmaktadır.

Benzer uygulama farklılığı yasaklamanın devam ettiği ODTÜ ve Ankara Üniversitelerinde de görülmektedir. Ankara Üniversitesi'nde yasaklama daha ziyade D.T.C.F. ve Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde uygulanmaktadır. Tabii ki bütün bu yasaklı uygulamalar hukuk kurallarında ve uygulamalarında bulunması gerekli "genellik" ve "eşitlik" ilkelerine de aykırıdır. Bu tür yasakların öncelikle bütün temel insan hak ve hürriyetlerini kısıtlayıcı yasaklara tavır koyması beklenen üniversitelerimizde devam ettirilmeye çalışılması öğretim üyeleri ile öğrencilerin karşı karşıya getirilmesi, öğretim ve araştırma yapılması gereken bu müesseselerimizde bu tür yasaklamalarla uğraşılması sanıyoruz bizim kadar çoğu öğretim üyesini de rahatsız etmektedir.

Komisyonumuza konuyla ilgili olarak yapılan başvurularda 25.10.1990 günlü ve 3670 sayılı yasanın 12. maddesiyle yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydı ile yüksek öğretim kurumlarında kılık ve kıyafetin serbest bırakıldığı, bu maddenin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılan davanın reddedildiği, üniversitelerde kılık kıyafeti düzenleyen başkaca bir hüküm, yasa bulunmadığı üniversite idareleri ve öğretim üyelerinin keyfi tutum ve işlemleriyle kendilerini cezalandırdıkları, din ve inanç özgürlüklerinin ve öğrenim görme haklarının keyfi işlemlerle kısıtlandığı, ortadan kaldırıldığı ileri sürülmektedir.

Yasakları devam ettiren üniversitelerin ise ortak görüşleri, mütalaaları şu şekildedir:

- 13 Ocak 1985 günlü "Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği"nde 8 Ocak 1987 günlü değişiklikle, "Çağdaş kıyafet ve görünüm dışındaki bir kıyafet ve görünümde bulunmak" disiplin suçu sayılmıştır.

- İnançlarından dolayı başörtüsü takmayı serbest bırakan 10.12.1988 gün ve 3511 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin 7.3.1989 gün ve esas 1989/1 karar, 1989/12 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

- 28 Aralık 1989 tarihinde YÖK Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7. maddesinin kılık kıyafetle ilgili (h) fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve 25.10.1990 gün ve 3670 sayılı yasa ile "yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydı ile yüksek öğretim kurumlarında kılık kıyafet serbesttir" hükmü getirilmiş olmasına rağmen Anayasa Mahkemesi'si bir önceki iptal gerekçesine atıf yaparak söz konusu kanunun mahkemenin 7.3.1989 gün ve esas 1989/1, karar 1989/12 sayılı kararına aykırı olmadığını ve yüksek öğretim kurumlarında çağdaş kıyafet ve görünümüne ters düşen dinsel nitelikli kılık ve kıyafetin serbest bırakılmasını öngörmediğini belirterek, iptal istemini reddetmiştir.

Böylece Anayasa Mahkemesi'nin ilk iptal kararındaki gerekçeler geçerlidir ve Anayasa'nın 153. maddesi gereğince "Anayasa Mahkemesi kararları... yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar" hükmü karşısında yasakları uygulamaktan başka çare yoktur. Ayrıca bu karara paralel olarak çıkarılan yönerge ve senato kararları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'ndeki boşluğu doldurmak üzere alınmış kararlardır. Dolayısıyla öğrencilere başörtü fiilinden dolayı verilen cezaların yasal dayanaklarıdır.

Raporun Amaçları:

Bu raporun 2 amacı vardır. Birincisi bazılarınca başörtü serbestisi, kimilerince de aksi yönde yorumlanan 3670 sayılı yasanın 12. maddesi hükmünün ve öğrencilere verilen disiplin cezalarının mevcut hukuk düzeni içinde, insan hakları yönünden değerlendirilmesi ve bu konudaki komisyon görüşünün ortaya konulmasıdır. İkincisi ise 5.12.1990 tarih ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu'nun 4.maddesinin (d) bendinde belirtilen işlevi başörtüsü açısından irdelemektir.

13 Ocak 1985 tarihinde yürürlüğe giren Y.Ö.K. Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinde kılık kıyafet ile ilgili yasaklayıcı ya da belirleyici herhangi bir hüküm yoktur. Daha sonra 8 Ocak 1987 tarihinde yapılan bir değişiklikle çağdaş kıyafet ve görünümü öngören 7/h maddesi eklenmiştir. Böylece kılık kıyafet disiplin suçu içine girmiştir. Bilahare 10.12.1988 ve 3511 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanuna göre "Yüksek Öğretim Kurumlarında dersane, laboratuvar, klinik, poliklinik ve koridorlarında çağdaş kıyafet ve görünümde bulunmak zorunludur. Dini inanç sebebi yle boyun ve saçların örtü veya türbanla kapatılması serbesttir " hükmü kanunlaşmıştır. Ancak bu madde Anayasa Mahkemesinin 7.3.1989 gün ve Esas 1989/1 Karar 1989/12 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Böylece kanun yürürlüğe girememiştir. Daha sonra 28.12.1989 günlü değişiklikle Y.Ö.K. Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin 7. maddesinin kılık kıyafetle ilgili (h) fıkrası yürürlükten kaldırılmış bu suretle kılık kıyafet disiplin suçları içinden tekrar çıkarılmıştır. Şu ana kadar da bu konuda herhangi bir düzenleyici yeni madde eklenmiş değildir.

7/h maddesinin yürürlükten kaldırılmasından hemen sonra 10.1.1990 tarihinde Ankara Üniversitesi Yönetim Kurulu 214 sayılı kararı alarak bütün öğrencilerin başı açık olarak ve herhangi bir dini, siyasal ideolojik eğilimi simgeleyen veya çağrıştıran bir nitelik taşımamak üzere, Üniversite öğrencilerine yakışır kıyafet ve görünümde üniversiteye girmelerini hükme bağlamıştır. Ayrıca bu yasaklama kararına uymamanın disiplin müeyyidesini hali hazır disiplin yönetmeliğinin 9.maddesinin (k) fıkrasına atfetmiştir.

Hacettepe Üniversitesi de aynı tarihlerde 17.1.1990 tarih ve 90-1 karar sayısı ile bir senato kararı almıştır. Bu kararda 7/h

bu kararda 7/h hükmünün kaldırılmasına karşı ne gibi önlemler alınacağı konusu görüşülmüş ve neticede senato Anayasa Mahkemesinin iptal Karar ve gerekçelerini uygun mütalaa etmiş, ayrıca başörtü yasağını öğrenci disiplin suçları arasına alabilmek için "Hacettepe Üniversitesi Öğretim ve Sınav Yönetmelikleri ile Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin Bazı Hükümlerinin Uygulanışı Hakkında Yönerge'yi kabul etmiştir. Bu yönergenin yasal dayanaklarından 2. olanı anılan kanunu iptal eden Anayasa Mahkemesi kararıdır.

Son olarak da 25.10.1990 gün ve 3670 sayılı kanunla "Yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydı ile Yüksek Öğretim Kurumlarında kılık kıyafet serbesttir " hükmü getirilmiştir. Anayasa Mahkemesi bu kanunu buradaki kılık kıyafet serbestisinin dinsel nitelikli kılık ve kıyafetin serbest bırakılmasını öngörmediği gerekçesiyle iptal etmemiştir. Bu kanun şu anda yürürlüktedir.

Özet olarak yürürlükteki kanunlarda kılık kıyafet yasaklamaları ve zorunluluğu sadece din görevlileri ve kamu görevlileri hakkındadır. Bunlar dışında kalanlar için tek zorunluluk fes giyilmemesi, şapka giyilmesidir. Kılık kıyafet ve özellikle başörtüsünü konu alan başkaca bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır.

Hukukun genel prensiplerinden biri de yasaların vatandaşın aleyhine yorumlanamayacağı ilkesidir. Yani herhangi bir hususta yasaklayıcı herhangi bir hüküm yoksa asıl olan onun serbest olmasıdır.

Yukarıda sayılan sebeplerden dolayı başörtüsü takan öğrencilere uygulanan cezalar insan haklarına aykırıdır. Her ne kadar Anayasa Mahkemesinin 7.3.1989 gün ve Esas 1989/1 Karar 1989/12 sayılı iptal kararı mevcut ise de, bu karar 10.12.1988 gün ve 3511 sayılı kanun için alınmıştır. Okanuna münhasırdır. Anayasa Mahkemesinin sözkonusu kanunu iptal eden gerekçesini bir mevzuat veyahut da 3511 sayılı kanunun yerine ikame edilen bir yasaklama hükmü olarak kabul etmek ve bir takım başka yasaklamalar ve hukuki düzenlemelerin mesnedi yapmak hukuken mümkün değildir. Nitekim Anayasanın 153. maddesi hükmü açıktır. "Anayasa Mahkemesi bir kanunun veya kanun hükmündeki kararnamelerin tamamını

veya bir hükmünü iptal ederken kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez" ibaresi herhangi bir şüpheye meydan vermeyecek kadar nettir.

Bu görüşmelerin ışığında sözkonusu iptal kararının ODTÜ ve Hacettepe Üniversitelerince çıkartılan yönergelere ve Ankara Üniversitesi Yönetim Kurulu kararına yasal mesnet olması mümkün değildir.

Ayrıca:

Anayasa Mahkemesi kararından sonra bazı üniversitelerce yeni kararlar alınarak, yasaklamaların devamının sağlanması istenmiştir. Bu konudaki yetki, yani öğrencilerle ilgili suç ve cezaların tesbit ve kararlaştırılması yetkisi, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığında olduğu halde, bu kuruluş; ilgili düzenlemelerin yer aldığı tek metin olan bahsi geçen Yönetmelik'te herhangi bir değişiklik yapmamış, yasaklamaları yeniden yürürlüğe koymamıştır.

2547 sayılı kanunda ve bu kanuna dayanılarak, Y.Ö.K'çe yürürlüğe konulan ilgili Yönetmelik'te öğrenciler için suç teşkil eden eylem tutum, davranış ve durumlar tek tek -tadadi- olarak sayılmış olup, kılık kıyafetle ilgili bir sınırlama, kısıtlama veya yasaklama getirilmemiştir. Öğrencilere ceza verilirken dayanak alınan yönetmelik maddelerinin de konu ile ilgisi bulunmamaktadır.

2547 sayılı kanununun 14. maddesinde açıklanan Üniversite Senatosunun 15. maddede açıklanan Üniversite Yönetim Kurulu'nun görevleri ve yetkileri arasında, disiplin cezaları ve suçları konusunda düzenleme yapmak gibi bir husus bulunmamaktadır.

Aynı maddede de açıklandığı üzere, yönetmelik tarzı düzenlemelerin Resmi Gazete'de yayımlanması; uygulamaları konusundaki zorunluluğun sağlanabilmesi, genellik ilkesinin yerine getirilebilmesi açısından önemlidir ve gereklidir.

Yasaklamanın sürdürüldüğü ODTÜ'de Üniversite Yönetim Kurulu'nun kararı ile yürürlüğe konulan Yönerge, Hacettepe Üniversitesinde Senato tarafından kabul edilen bir Yönerge ve Ankara Üniversitesinde ise Üniversite Yönetim Kurulu'nun bir kararı ile uygulama yürütülmektedir. Bunların hiçbirisi Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır.

yetkiler ve cezalar genel ilkeleri ile açıklanmıştır. Aynı Kanununun 65. maddesinde ise, "Öğretim elemanları, memur ve diğer personel ile öğrencilerin disiplin işlemleri disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurumlarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususların "Yüksek Öğretim Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenleneceği öngörülmüştür. Yani, bu konulardaki yönetmelik çıkarma, hukuki düzenleme yapma yetkisi, ancak Yüksek Öğretim Kurulu'na verilmiştir.

Bütün bunlara ilave olarak İdare Hukuku gereği, soruşturma sırasında alınan ifadeler savunma olarak değerlendirilemez. Her ne kadar, ilgili Yönetmelikte önceden yer alan bu konudaki (20/c) hüküm kaldırılmışsa da, hukukun genel ilkelerinden biri olarak, çeşitli idari yargı kararlarının da da yer aldığı üzere, soruşturmacı tarafından alınan ifadeden sonra, ceza vermeye yetkili makamca savunma alınır. 25.11.1989 tarihinde yürürlükten kaldırılan bu hüküm, "Dekan, müdür veya disiplin kurulu disiplin cezasını vermeden önce sanık öğrencinin yeniden savunmasını alır" şeklinde idi.

Yukarıda saydığımız sebeplerden dolayı, öğrenci disiplin yönetmeliklerin de tek tek sayılan disiplin suçları içinde yer almayan kıyafet düzenlemelerinden, dolayısıyla başörtüsü takmaktan dolayı verilen disiplin cezaları hukuki mesnetten yoksundur. Çünkü tarifli verilmeyen bir suçun cezası olamaz. Öğrencilere tebliğ edilen belgelerde "başörtüsü taktığınız için disiplin yönetmeliğinin 9/a,b,d,k 8/a, 8/e maddeleri uyarınca (1 hafta ile 1 yarı yıl) süre ile okuldan uzaklaştırma cezası ile cezalandırılmanız uygun görülmüştür" ibareleri ortak olarak kullanılmıştır. Sayılan maddelerin hiçbirisinde başörtü takılması fiili sayılmamak tadır.

Sayılan gerekçelerden dolayı bazı üniversitelerimizde başörtü takmaktan dolayı verilmekte olan disiplin cezaları insan haklarına ve temel hak ve hürriyetlere aykırıdır kanaati komisyonumuzda hasıl olmuştur. Şu ana kadar verilen disiplin cezalarından dolayı mağdur olan öğrencilerin mağduriyetleri mutlaka giderilmelidir.

Komisyonumuz bazı Üniversitelerimizin başörtüsü konusundaki disiplin uygulamalarının insan haklarını koruma ve taraf olduğumuz uluslararası

anlaşmalarca uygunluğu hususunu inceleyerek aşağıdaki hususları tesbit etmiştir.

Anayasanın madde 12'de "Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devledilemez, vazgeçilemez, temel hak ve hürriyetlere sahiptir" madde 17'de "Herkes yaşama, maddi ve manive varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir" madde 20'de, "Herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir" 14. madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla, İBADET, dini ayin ve törenler serbesttir. Kimse dini inanç ve kanaatlarından dolayı kınanamaz ve suçlanamaz ve madde 42'de "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" ibaresiyle kişinin temel hak ve hürriyetlerinden bir kısmı sıralanmıştır.

Bu temel haklardan bir tanesi de din ve vicdan hürriyetinden hemen sonra gelen onun tamamlayıcısı olan ve o olmazsa din ve vicdan hürriyetinin bir mana ifade etmeyeceği bir temel haktır ki, o da İBADET hakkı ve ibadet hürriyetidir. İbadetin tarafine baktığımızda "Tanrının(Allahın) emrettiklerini yapmak, yasaklarından kaçınmaktır" ibaresiyle karşılaşırız. İslam inancı içinde ise örtünmek, başörtüsü takmak Kuran'ın kesin emirleri cümlesindedir.

Dolayısıyla başörtüsü serbestisini kamu hakuku alanında bir düzenleme görmek yerine kişiye ait vazgeçilmez, devredilemez temel hak ve hürriyetler cümlesinden olan "Din ve vicdan hürriyeti"nin ve onun gerek şartı olan ibadet hürriyeti içinde mütalaa etmek kanımızca doğru olacaktır. Çünkü başörtüsü bir zorunluluk olarak getirilmemektedir. Aksine, dileyenler için bir temel hakkın kullanılabilmesi imkanıdır.

Ayrıca, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerde bu ve benzeri temel haklar mevcuttur. Helsinki Nihayi Senedinde 7. madde "Düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlükleri de dahil olmak üzere insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı" " Dini ve ideolojik nedenlerle insanlara eziyet edilmesine karşı mücadele etme konusundaki azmimizi ifade ederiz" cümlesi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 18. maddesi "Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğü vardır. Bu hak din ya da inancını değiştirme özgürlüğünü ve din ya da inancını tek başına ya da topluca ve açık ya da özel olarak öğrenme, uygulama, tören ve ibadet yoluyla

açıklama özgürlüğünü içerir. Madde 26 "Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yöneliktir. Eğitim tüm uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirir." ve yine madde 28 "Herkes bu bildirmede ileri sürülen hak ve özgürlüklerin tam olarak gerçekleştirileceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır." ve son madde 29 "Herkes hak ve özgürlüklerini kullanırken ancak başkalarının hak ve özgürlüklerinin tanınması ve bunlara saygı gösterilmesinin sağlanması ve demokratik bir toplumda genel ahlak ve kamu düzeni ile genel refah gereklerinin karşılanması amacıyla yasayla belirlenmiş sınırlamalara bağlı olabilir."

Ayrıca Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 18. maddesi İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi'nin 9.maddesi aynı anlamda hak ve özgürlükleri güvence altına almıştır.

Yukarıda sayılan nedenlerden dolayı insan hakları ve temel özgürlükler açısından baktığımızda başörtüsü takan öğrencilere bazı üniversitelerimizde uygulanmakta olan disiplin cezalarının anılan hürriyetleri ve hakları zedeleyici mahiyette olduğu ve insan hakları ihlali içine girdiği ve şu ana kadar mağdur olan öğrencilerin mağduriyetlerinin mutlaka giderilmesi ve 30 gün içerisinde, bundan sonra ihlale devam edildiği takdirde yapanlar hakkında soruşturma açılması görüşü Komisyonumuzda benimsenmiştir.

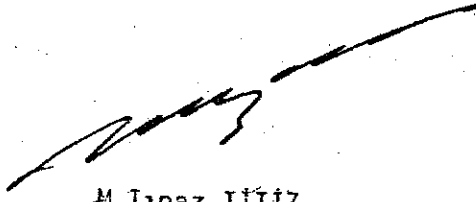
Toplumsal barışın arandığı demokratikleşme, şeffaf yönetim ilkelerinin benimsendiği ve Anayasamız ile yasalarda bulunan anti demokratik ve insan haklarını zedeleyici hükümlerin değiştirilme sürecine girildiği böyle bir dönemde üniversitelerimizin de bu sürece olumlu katkılarına beklemek insan haklarına aykırı başörtüsü yasağının sona erdirildiğini görmek, okullarımızın herşeyden önce barış, huzur, hoşgörü ve kardeşliğin hakim olduğu bilimin, eğitimin ve araştırmanın ön plana çıktığı müesseseler haline getirmek sanıyoruz bizlerin olduğu kadar öğretim elemanlarımızın ve yüce milletimizin ortak arzusudur..

Alt Komisyon olarak yaptığımız araştırmayı ihtiva eden raporumuzu Komisyona arz ediyoruz. Takdir yüce heyetimizindir.

EK DÜŞÜNCE ŞERHİ

Komisyon raporunun sonucuna, yani türbanın, giyim-kuşam özgürlüğünün bir parçası olduğuna katılıyor; ancak gerekçelerden birisi olarak alt komisyon raporunda ileri sürülen " İslam inancı içinde ise örtünmek, başörtüsü takmak Kuran'ın kesin emirleri cümlesindedir" düşüncesinin, insan haklarının değerlendirilmesinde esas alınamayacağını düşünüyorum. İnsan hakları komisyonu olarak ifade edilebilecek olan husus giyim-kuşam konusunda konulan sınırlamaların - toplumun, demokratik kurumları yoluyla çizdiği yaşam biçimine aykırı olmaksızın ya da onu değiştirmeye zorlamaksızın - insan haklarına aykırılığının ifade edilmesi ve gerekli yasal (ve anayasal) düzenlemelerin yapılmasının tavsiye edilmesidir.

Bu düzeltmenin ışığı altında giyim-kuşam konusundaki sınırlamaların insan haklarıyla bağdaşmadığı düşüncemi ifade ederim.

M. İnanaz İlliz

Ankara Milletvekili